

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
765-11

meddelad i Stockholm den 3 juli 2012

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

Ombud: BB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Jönköpings dom den 9 december 2010 i mål nr 1192-10

SAKEN

Föräldrapenning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet och förklarar att AAs föräldrapenning ska beräknas i enlighet med vad som anges i sista stycket under rubriken Skälen för avgörandet.

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Efter att ha varit bosatt och arbetat i Sverige var AA bosatt i Storbritannien under tiden den 25 juni – den 14 december 2007. Hon arbetade där åtta veckor innan hon den 2 november 2007 fick ett barn. En månad före flytten till Storbritannien

Dok.Id 120635

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
765-11

hade Försäkringskassan sänkt hennes fastställda sjukpenninggrundande inkomst från 205 000 kr till 155 100 kr. Efter återkomsten till Sverige fastställde Försäkringskassan i samband med att hon begärde föräldrapenning hennes sjukpenninggrundande inkomst till 0 kr fr.o.m. den 15 december 2007.

Försäkringskassan yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens dom. Försäkringskassan anför bl.a. följande. Huvudprincipen inom unionsrätten är att en person, för vilken artikel 13.1 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare och deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen gäller, omfattas av endast ett lands lagstiftning. Enligt artikel 13.2 a ska den som är anställd för arbete inom en medlemsstats territorium omfattas av denna medlemsstats lagstiftning. Bestämmelsen i 3 kap. 6 § andra stycket socialförsäkringslagen (1999:799), att det tidigare arbetslandets lagstiftning upphör att gälla i och med att den enskilde påbörjar ett arbete i en annan medlemsstat, överensstämmer med nämnda princip inom unionsrätten. Varken i unionsrätten eller i den nationella lagstiftningen finns stöd för att anse att skyddet för AAs sjukpenninggrundande inkomst finns kvar när hon påbörjat ett arbete i Storbritannien. AA kan inte vid återkomsten till Sverige återuppta det skydd för den sjukpenninggrundande inkomsten som upphörde i samband med detta. Det förhållandet att tillhörigheten till en medlemsstats lagstiftning upphör att gälla när en enskild väljer att utnyttja den fria rörligheten kan inte heller anses strida mot den fria rörligheten för arbetstagare enligt artikel 45 EUF-fördraget.

AA bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Försäkringskassans tillämpning innebär att en gravid kvinna skulle begränsas i sin fria arbetsrörlighet, vilket inte kan vara avsikten med det EU-rättsliga regelverket. Skyddet för den sjukpenninggrundande inkomsten om man avbryter sitt arbete sex månader före barnets födelse bör gälla för alla, annars uppstår diskriminering.

Hennes arbete i Storbritannien var enbart av tillfällig karaktär. Hon omfattades inte av motsvarande försäkring i Storbritannien, då det som motsvarar sjukpenninggrundande inkomst och föräldrapenning inte finns där och då hon inte fullgjort den kvalifikationstid om sex månaders arbete som uppställs för att omfattas av det brittiska socialförsäkringssystemet.

RÄTTSLIG REGLERING

En förälder som är försäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, AFL, har enligt 4 kap. 1 § AFL rätt till föräldrapenning.

Försäkrad för föräldrapenning på grundnivå eller över grundnivå är enligt 3 kap. 4 § socialförsäkringslagen den som arbetar i Sverige.

Av 3 kap. 6 § andra stycket socialförsäkringslagen framgår att den svenska försäkringen upphör att gälla om den enskilde påbörjat arbete i ett annat land och omfattas av motsvarande försäkring i det landet. Vidare framgår av 16 § att den som i enlighet med förordning 1408/71 omfattas av lagstiftningen i en annan stat inte är försäkrad för sådana förmåner enligt socialförsäkringslagen som motsvarar förmåner som avses i förordningen.

I 4 kap. 6 § andra stycket AFL anges att föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp som motsvarar förälderns sjukpenning, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse har varit försäkrad för en sjukpenning över lägstnivån. Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges dock alltid lägst med ett belopp motsvarande grundnivån.

Sjukpenning beräknas med utgångspunkt i sjukpenninggrundande inkomst, vilket enligt 3 kap. 2 § första stycket AFL är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete här i landet. Under tid som en försäkrad är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse och under tid som en förälder är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn som inte fyllt ett år får dock,

enligt 3 kap. 5 § tredje stycket 4 och 5, den sjukpenninggrundande inkomsten sänkas lägst till vad den skulle ha varit närmast dessförinnan om Försäkringskassan då känt till samtliga förhållanden.

Lagen om allmän försäkring och socialförsäkringslagen är upphävda, men är tillämpliga i målet enligt 1 kap. 3 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken. Motsvarande bestämmelser finns numera i 4 kap. 5 §, 6 kap. 6 och 8 §§, 8 kap. 4 §, 12 kap. 35 §, 25 kap. 2 § samt 26 kap. 14 och 15 §§ socialförsäkringsbalken.

I förordning 1408/71 finns bestämmelser bl.a. om tillämplig lagstiftning avseende personer som flyttar mellan medlemsstater. Motsvarande bestämmelser finns sedan den 1 maj 2010 i förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Förordning 1408/71 är tillämplig i förevarande mål.

I artikel 3.1 i förordning 1408/71, som har rubriken ”Likabehandling”, föreskrivs att om något annat inte följer av de särskilda bestämmelserna i förordningen har personer, som är bosatta inom en medlemsstats territorium och för vilka förordningen gäller, samma skyldigheter och rättigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare.

I artikel 13.1 anges att personer för vilka förordningen gäller ska omfattas av lagstiftningen i endast en medlemsstat.

Enligt artikel 13.2 a ska den som är anställd för arbete inom en medlemsstats territorium omfattas av denna medlemsstats lagstiftning.

Enligt artikel 13.2 f ska en person för vilken lagstiftningen i en medlemsstat upphör att gälla utan att lagstiftningen i en annan medlemsstat blir tillämplig på honom enligt någon annan bestämmelse i förordningen omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han är bosatt uteslutande enligt bestämmelserna i den lagstiftningen.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

AA har enligt bestämmelserna i förordning 1408/71 genom arbete i Storbritannien kommit att omfattas av dess socialförsäkringssystem. I och med detta upphörde hennes försäkringsskydd i Sverige. När hon flyttade tillbaka till Sverige kom hon enligt artikel 13.2 f i förordningen åter att omfattas av den svenska lagstiftningen. Hon är därmed försäkrad här för samtliga förmåner som omfattas av förordningen.

Frågan i målet är vilken sjukpenninggrundande inkomst AA ska anses ha vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenning. Eftersom hon inte hade något arbete när hon begärde föräldrapenning kan den sjukpenninggrundande inkomsten inte fastställas enligt huvudregeln i 3 kap. 2 § första stycket AFL. Frågan är om man i stället kan tillämpa bestämmelsen om skydd för den sjukpenninggrundande inkomsten i 3 kap. 5 § tredje stycket 4, och alltså beräkna föräldrapenningen utifrån den högsta inkomst hon hade under sexmånaders-perioden som föregick barnets födelse, samt därvid beakta den inkomst hon hade i Sverige innan hon flyttade till Storbritannien och den inkomst hon hade av förvärvsarbete där.

Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom denna dag i mål nr 5404-08 bedömt en liknande fråga. Det målet gällde en kvinna som bosatt sig i Schweiz, arbetat och fött ett barn där. Efter att familjen flyttat till Sverige tog kvinnan inte någon ny anställning här utan var ledig från förvärvsarbete för att ta hand om barnet. Frågan i målet var bl.a. om hennes föräldrapenning skulle beräknas utifrån den inkomst hon hade före föräldraledigheten med beaktande av hennes arbete i Schweiz. Högsta förvaltningsdomstolen inhämtade i det målet förhandsavgörande från EU-domstolen som besvarade denna fråga jakande (mål C-257/10).

Av förhandsavgörandet får anses följa att även i en situation som den i detta mål ska, vid tillämpning av bestämmelserna om skydd för den sjukpenninggrundande inkomsten i 3 kap. 5 § tredje stycket 4 AFL, föräldrapenningen beräknas med

Mål nr
765-11

beaktande av arbete i en EU-medlemsstat som den försäkrade har haft före flytten till Sverige. I AAs fall gäller det dels hennes arbete i Sverige före flytten härifrån, dels hennes arbete i Storbritannien. När det gäller inkomsten från arbetet i Storbritannien ska den, på samma sätt som anvisas i förhands-avgörandet, beräknas med hänsyn till inkomsten för en person som i Sverige utövar ett förvärvsarbete som är jämförbart med hennes. Det fordras också att jämförelsen görs med en person vars yrkeserfarenhet och yrkeskvalifikationer är jämförbara med hennes. På grund av det anförda ska överklagandet avslås. Det ankommer på Försäkringskassan att göra de beräkningar som erfordras.

Mats Melin

Gustaf Sandström

Karin Almgren

Kristina Ståhl

Helena Jäderblom

Emma Holm

Föredragande justitiesekreterare

Avd. I

Föredraget 2012-05-02